

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการศึกษาบทเรียนการบริหารจัดการและรวมถึงกลไกการการสร้างตลาดข้าวของกลุ่มวิสาหกิจบ้านท่าช้าง หมู่ที่ 5 ตำบลนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยวิธีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อนำข้อมูลมาสรุปเป็นบทเรียน แล้วนำบทเรียนที่พบดังกล่าวไปตั้งประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัดโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับโซนกับกลุ่มวิสาหกิจผู้ค้าข้าวและผลิตข้าวในจังหวัดพัทลุง ถึงลักษณะการดำเนินการ กรณีปัญหาที่พบ วิธีการและรูปแบบที่ต้องแก้ไขปรับปรุง รวมถึงเรื่องอื่นๆ เพื่อมาร่วมกันสร้างกลไกการตลาดข้าวพื้นบ้านที่เป็นธรรม ผลปรากฏว่า มีหลายชุมชนที่มีการรวมตัวกันทำนาผลิตข้าวพื้นบ้าน (สังหยด) อินทรี และขายข้าวให้กับกลุ่ม (หรือหัวหน้ากลุ่ม) ในราคาที่สูงกว่าราคาโรงสี โดยหัวหน้ากลุ่มจะทำหน้าประสานตลาดจำหน่ายทั้งปลีกและส่ง รวมทั้งประสานกับหน่วยงานราชการทุกภาคส่วนมาร่วมสร้างผลิตภัณฑ์ที่ได้คุณภาพจนเป็นที่ยอมรับ มีการสั่งซื้อจากบริษัทขนาดใหญ่ในกรุงเทพฯ เพื่อนำไปจำหน่ายภายในประเทศและยังส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ อย่างไรก็ตามเมื่อมีการขยายตัวของการค้าข้าวพื้นบ้านเพิ่มขึ้น การผลิตก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน แต่ว่าการผลิตดังกล่าวของบางพื้นที่ไม่ได้ใช้แนวทางในการผลิตแบบอินทรีย์แต่เน้นการผลิตแบบตอบสนองตลาด จนทำให้เกิดผลกระทบกับมาตรฐานและความน่าเชื่อถือในตัวผลิตภัณฑ์ ชาวนาผู้ผลิตข้าวพื้นบ้านอินทรีย์ มีแนวทางแก้ปัญหาโดยกระบวนการรวมกลุ่มกันเพื่อผลักดันให้เกิดการผลิตข้าวที่มีการควบคุมมาตรฐาน มีกลไกการตั้งราคา ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ข้าวพื้นบ้านพัทลุงเป็นตัวสร้างทั้งคุณค่าและมูลค่า รวมทั้งหารูปแบบการแปรรูปสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งแนวคิดและการดำเนินการดังกล่าวจะสำเร็จได้จะต้องดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมผลักดัน ผ่านยุทธศาสตร์เรื่องข้าวอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุงเพื่อนำไปสู่การสร้างความเป็นธรรมในการผลิตข้าวพื้นบ้านแบบอินทรีย์จังหวัดพัทลุง

บทสรุปของผู้บริหาร

โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการกลุ่มเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของชุมชนกรณีศึกษาศึกษาสาธิตวิสาหกิจชุมชนบ้านท่าช้าง ที่ 5 ตำบลพนาตุง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้รับทุนสนับสนุนของสำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายท้องถิ่น ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการ “กระบวนการสร้างสำนักขานาอินทรีย์เพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนขบวนขานาอินทรีย์ จังหวัดพัทลุง” มีระยะเวลาดำเนินงาน กันยายน 2557 – มกราคม 2559 จำนวน เวลา 18 เดือน ด้านประเด็นโจทย์การพัฒนาพื้นที่ที่ยิบยกประเด็นโจทย์การพัฒนาจากการทำงานของกลุ่มเกษตรกรบ้านท่าช้าง ที่มีการรวมกลุ่มเกษตรกรที่มองเห็นความสำคัญของการทำเกษตรอินทรีย์ ในปี พ.ศ. 2542 ภายใต้ชื่อ ศูนย์วิสาหกิจชุมชนท่าช้างฟื้นฟูเศรษฐกิจ ด้านรูปแบบการดำเนินโครงการวิจัย เป็นการสร้างนักวิจัยชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยนักวิจัยชุมชนและพี่เลี้ยงในการช่วยให้คำแนะนำ คำปรึกษา ซึ่งในโครงการวิจัยมี นักวิจัยชุมชน จำนวน 5 คน ที่เป็นแกนนำหลัก และมีสมาชิกของกลุ่มในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกิจกรรม และกลุ่มเยาวชนลูกของสมาชิกจำนวน 5 คน ในการดำเนินการเก็บข้อมูล เรียนรู้และดำเนินกิจกรรม กระบวนการดำเนินเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมคิดพัฒนาโจทย์ ร่วมออกแบบ ร่วม ปฏิบัติการ ร่วมวิเคราะห์ข้อมูล ร่วมหาแนวทางพัฒนา และร่วมรับผลประโยชน์ เป้าหมายของโครงการ คือ 1) การบริหารจัดการกลุ่มของศูนย์ศูนย์สาธิตวิสาหกิจชุมชนท่าช้างฟื้นฟูเศรษฐกิจได้รับการพัฒนาและเกิดเป็นกลไกในการจัดการให้สามารถสนับสนุนระบบเศรษฐกิจระดับครัวเรือนได้ 2) กระบวนการในการพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มได้รับการสรุปและถ่ายทอดสู่กลุ่มอื่นๆ 3) เกิดกลไกการบริหารจัดการที่เกื้อกูลกับเครือข่ายขานาในพื้นที่จังหวัดพัทลุงภายใต้รูปแบบการผลิตข้าวพันธุ์พื้นบ้านอินทรีย์ซึ่งสามารถนำไปสู่การสร้างความเป็นธรรมในทางการตลาดที่ยั่งยืนร่วมกันได้